

De natuur in november (2)

NATUURDAGBOEK

Curaçao kent ook seizoenen, maar dan in concepten van droge tijd, regentijd en de overgangsperioden hiertussen. Met de afbakening van de door de mens gecreëerde kalendermaanden is er elke maand wel iets bijzonders te ontdekken in de semi-aride ecologie van het eiland. In 2024 schreef ik voor elke maand een ‘Natuur in...’ artikel met de spotlight op de meest interessante natuurverhalen die iedereen met een beetje interesse zelf kon observeren. Dat was slechts het tipje van de ijsberg. Daarom ook in 2025 een geheel nieuwe serie voor elke maand, met weer totaal andere verhalen. Geniet ervan en ga zelf ook naar buiten om deze verhalen zelf te ervaren!

TEKST EN FOTO’S MICHELLE PORS-DA COSTA GOMEZ

Grote sprinkhanen

Curaçao kent tig verschillende soorten krekels en sprinkhanen waarvan de meeste nog niet fatsoenlijk op naam zijn gebracht omdat er nog maar weinig onderzoek naar is gedaan. De op ons eiland voorkomende sprinkhanen leven een mysterieus leven in de natuur waar ze zich tegoeed doen aan verschillende soorten planten, en laten zich soms ineens zien in de tuin als het voedsel wat schaarser wordt. Het is dikwijls de maand november waarin bepaalde soorten zich ineens iets vaker laten zien door te verschijnen in huizen bij vooral artificiële lichtbronnen. De variatie is groot, van klein tot groot en van geelgroen, donkergroen tot donkerbruin. Allemaal verschillende soorten. Er is echter één soort waar men nogal van kan schrikken en dat is de sprinkhaan op de foto. Een insect waarvan de vrouwtjes maar liefst 7 centimeter lang kan worden en de mannetjes een centimeter of 5, en die met één sprong meters kan afleggen. Deze sprinkhanen komen hoogstwaarschijnlijk als migrant met de winden van het vasteland mee en zijn dan onder andere te zien

als een tropische depressie of orkaan in de regio heeft gezorgd voor afwijkende windpatronen. De kans is echter ook aanwezig dat de soort wel degelijk gevestigd is op het eiland, en zich hier ook voortplant, maar daar is nog geen wetenschappelijke informatie over. Bij het invoeren op iNaturalist werd de soort op de foto aangemerkt als waarschijnlijk de *Schistocerca nitens* ook wel de gray bird grasshopper of vagrant grasshopper genaamd, een soort die vooral voorkomt in Noord-Amerika maar ook populaties heeft aan de zuidkust van Midden- en Zuid-Amerika en ook in het Caribisch gebied waaronder zustereiland Bonaire. Tijdens een groot onderzoek naar invertebraten op Bonaire in 2023 is deze soort veelvuldig op dat eiland gevonden. De soort staat bekend als een goede vlieger die grote afstanden kan afleggen. De Vagrant grasshopper vertoont sexueel dimorfisme, een fenomeen waarbij er zichtbare verschillen zijn tussen mannetjes en vrouwtjes, bij deze soort vooral te zien aan de grootte van de sexen.

Tudora megacheilos

Zodra er een regenbui valt, zullen op verschillende plekken op het eiland de slakken in beweging komen. In het centrale deel van het eiland gaan de slakken aan de wandel op tuinmuren, tegen boomstammen en takken, de muren van het huis en elke vlakke plek die ze kunnen vinden. De slakken maken dankbaar gebruik van de vochtige omstandigheden die ook de algen die op deze ondergronden zitten reactiveren. En deze algen vormen deel van hun voedsel. Met hun monddelen schrapen de slakken de algen van de ondergrond af en dat is soms te zien op de ondergrond. De slak op de foto is de zogenaamde *Tudora megacheilos*, een endemische soort voor Curaçao. Eten is belangrijk voor deze soort, maar het eerste wat de slakken doen na een lekkere regenbui, is een partner zoeken. Je zult dan ook verschillende individuen bij elkaar zien komen op een plek waar ze elkaar het hof kunnen maken en zich kunnen voortplanten. Pas als dat voor elkaar is gaan ze voedsel zoeken.

Fris in het blad

Bepaalde plantensoorten op ons eiland hebben maar heel weinig regen nodig om direct vol in het blad te staan in november. Een goed voorbeeld is de kalbas di mondi (*Crescentia cujete*). In de droge tijd staat de boom er een beetje troosteloos bij met lange kale twijgen. De paar regenbuien die doorgaans in oktober vallen zijn echter meestal al voldoende om de bomen in de mondi er weer groen en lush bij te doen staan. Dat is ook nodig om weer voedsel aan te maken via de bladgroenkorrels in de bladeren zodat de boom ook weer kan investeren in het produceren van bloemen en vruchten. Eerder in het jaar doet deze boom vaak aan noodbloei als er even wat regen valt in bijvoorbeeld de maand mei. Dan kun je de grote bloemen die rijk zijn aan nectar vinden aan een verder totaal kale boom.

Territoriumgevechten bij de witstaartbuizerden

De witstaartbuizerd is een van de zeldzaamste broedvogels van ons luchtruim en wordt door destructie van leefgebieden ook steeds zeldzamer op Curaçao. In deze eindejaarsperiode zullen er vaker territoriumgevechten te zien zijn tussen vooral volwassen vogels en jonge vogels die op zoek zijn naar een eigen territorium. De ouders zullen actief hun eigen kroost, dat reeds voor zichzelf kan zorgen, weggagen uit het territorium om zo voldoende ruimte te hebben voor een volgend broedsel. Dat is essentieel, het territorium moet namelijk voldoende voedsel opleveren om het nieuwe nest voldoende te kunnen voeden. Op plekken waar deze vogels voorkomen is het dan ook zaak om goed op te letten tijdens het wandelen of je deze territoriumgevechten kunt observeren, het is absoluut de moeite waard om er de tijd voor te nemen. Een documentaire in live action. Luid schreeuwend met hun karakteristieke hoge krijsen zullen de vogels om elkaar heen cirkelen en nep-aanvallen uitvoeren. Meestal is het de volwassen vogel, te herkennen aan de donkere kop en witte buik, die de schijn-aanval uitvoert op de jongere vogel, die geheel donker gekleurd is. Maakt dit niet voldoende indruk op de jonge vogel om hem echt weg te jagen dan kunnen de schijn-aanvallen omgezet worden in echte aanvallen waarbij de aanvaller met de poten en snavel de ander probeert te imponeren. Lukt dit, en vliegt de jonge vogel weg, dan is het gevecht afgelopen. Lukt dit niet dan zal het gevecht doorgaan tot een van de twee het opgeeft. Is dat de volwassen vogel dan wordt het territorium overgenomen door de jongere vogel en zal het volwassen dier waarschijnlijk sterven. Het is trouwens niet altijd het eigen kroost dat probeert het territorium van de ouders over te nemen. Meestal gaat het om jonge vogels van andere koppels die op zoek gaan naar een plek voor zichzelf en daarmee de gevechten veroorzaken. Overigens heeft de volwassen vogel op de foto net een prooi gevangen. Een hagedis zit vastgeklemd in de klauwen van de vogel.

Candle bush (Senna alata)

Op ons eiland zijn verschillende soorten Senna-planten te vinden die inheems zijn. Allemaal hebben ze gele bloemen die er vlinderachtig uitzien. Ze behoren dan ook tot de familie van de vlinderbloemigen, oftewel de familie waartoe ook de bonen behoren, de Fabaceae. Er is één soort die echter tot de verbeelding spreekt van veel mensen die deze plant ook graag in de tuin willen hebben, en dat is de candle bush, ook wel bekend als christmas candle of candela-bra bush. Deze *Senna alata* is echter een Senna-soort die niet inheems is voor ons eiland alhoewel die wel voorkomt in Midden- en Zuid-Amerika en delen van het Caribisch gebied. Waarschijnlijk is de plant hier terechtgekomen dankzij migranten uit andere delen van het Caribisch gebied die het meenamen en de plant als sierplant of als medicinale plant gebruikten. De soort heeft namelijk sterke schimmelbestrijdende eigenschappen en wordt ook ingezet in bestrijding van bijvoorbeeld ringworm, een schimmelinfectie van de huid. Daarnaast hebben bepaalde delen van de plant laxerende eigenschappen en zijn er tal van andere medicinale toepassingen van de bladeren, bast, bloemen en zaden. Tevens worden jonge bladeren en jonge zaadlijsten in bepaalde landen gegeten. De plant kan 3 tot 4 meter hoog worden en heeft geveerde bladeren die blauwgroen van kleur zijn en in de avonduren sluiten. Deze niet-inheemse plant is wel degelijk in het wild te vinden, maar dan voornamelijk op plekken die langdurig vochtig zijn, zoals rooien en andere plekken waar water blijft staan. In de maand november kun je de eerste struiken van deze soort zien bloeien met de karakteristieke felgele kandelaar-achtige bloemtrossen, als het een maand eerder wat geregend heeft en bepaalde rooien daardoor vochtig blijven. Je kunt ze dan onder andere in veelvoud vinden in de rooien achter Rio Canario, Suffisant en Monte Carmelo maar ook in de kleine afvoerroken van bijvoorbeeld Barber. De plant schijnt zeer makkelijk te veeleelvoudigen te zijn door middel van de bruine zaden die eerst voorbewerkt zijn met warm water om de harde buitenkant zachter te maken.

Online natuurinformatie

Natuurinformatie over de eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao is te vinden op de website www.caribbean-footprint.com. Hierop wordt wetenschappelijke informatie gedeeld over de lokale natuur op een publieksvriendelijke manier door middel van korte omschrijvingen, volledige artikelen, foto's, video's, interviews, documentaires, rapportages en publicaties. De website heeft de vorm van een magazine en de artikelen worden in het Nederlands en Engels gepubliceerd. De website is geen nieuwswebsite, en bevat op een enkele uitzondering na, geen nieuws items. Het is bedoeld om achtergrondinformatie en verwijzingen te geven op onderwerpen als geologie, ecologie, flora, fauna, milieu en andere relevante zaken. Op de website www.birdwatching-curaçao.com is informatie te vinden specifiek over vogels, met aandacht voor nieuwe waarnemingen, bird monitoring, vogelidentificatie en ook hoe jezelf aan de slag kan met birdwatching.

Mailinglist natuurpublicaties en andere activiteiten

Wie interesse heeft in de ontwikkeling van nieuwe boeken, natuurartikelen en andere publicaties omtrent de natuur van Curaçao, inclusief workshops, cursussen enzovoort kan zich aanmelden voor onze nieuwe mailinglist. Zodra we leuke updates hebben krijgt u vanzelf een mail met alle noodzakelijke informatie op een rij. Wilt u op de mailinglist stuurt u dan een e-mail naar michelle.dacostagomez@gmail.com

Verkooppunten nieuw natuurboek

Het nieuwe natuurboek 'Zoogdieren, reptielen & amfibieën van Aruba, Curaçao en Bonaire' is op Curaçao te koop bij Boekhandel Bruna in Zuikertuin Mall, bij Landhuis Bloemhof en bij het Jewish Cultural Historical Museum in Punda. Op Bonaire is het boek verkrijgbaar bij Bruna Bonaire. In Nederland is het boek nu ook verkrijgbaar via de bekende webshop www.veldshop.nl. Deze webshop verstuurt wereldwijd.